

LA FEMOSA

ARTESA DE LLEIDA

DESEMBRE

Nº 79

1986

PÒRTIC

Vivim en un temps engrescador, engrescador i ensems preocupant. Tot canvia tan depressa, amb un ritme tan accelerat que hom li fa por il·lusionar-se per res, perquè tot es fa vell i antiquat de seguida. Aquesta cursa, aquests avenços espectaculars de "l'alta tecnologia" són ben bé atractius, però, al mateix temps inquietants; ningú no sap on ens poden portar ni el bo o dolent que ens poden dur, de moment han capgirat tots els sistemes tradicionals de producció (llegiu també, si us plau, de destrucció), de comunicació, d'ensenyament i d'emmagatzament de cultura...

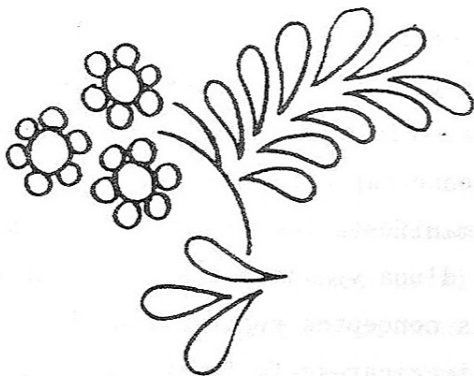
Davant de la Tecnologia, davant d'aquests aparells tan sofisticats i precisos, gairebé sempre infalibles, hom pot treure's el barret. Tothom, qui més qui menys, s'adona que, la tecnologia, ella sola, sense cap argument humanístic, sense cap ideologia sense cap esforç ni sacrifici humà i sense el recolzament de manifestacions o campanyes ben programades, és capaç d'acabar, d'una vegada per sempre, amb estructures immobilitistes o vells conceptes socio-culturals.

Qui podia imaginar-se fa "quatre dies", que seria possible de muntar una guerra d'allò més esfereïdora i destructiva, des d'una taula de despatx, com aquell qui juga, per telèfon, al joc d'esfonsar vaixells? Qui podia imaginar-se que, en aquesta guerra no faran falta "soldats" sinó, només, "militars" que sàpiguin prémer un botó?.

Per què, doncs, encara hi ha tants de recels i tantes pors davant dels objectors de consciència?

De què serviran els vells "estats" que vetllen, ara, amb tant de recel la sobirania sobre determinats territoris, si ni els mateixos no seran independents? De què servira voler mantenir l'hegemonia dels seus idiomes si no hi haurà cap més poder que el domini de la tècnica ni cap més manera de parlar que la llengua de les màquines?.

Evidentment que vivim en un temps engrescador per aquesta nova era que ara comença d'avenços vertiginosos. Evidentment, també, que vivim en uns moments preocupants perquè ningú no sap quin futur, quin paper, en tot això, hi jugaran l'home i la dona que, vulguem o no, seguiran essent éssers humans amb tots els defectes i limitacions d'ara mateix.

LA FEMOSA

• • REVISTA DE INFORMACIÓ LOCAL • •
EDITA AGRUPACIÓ CULTURAL "LA FEMOSA"
C. DEL CASTELL N. 23 ARTESA LLEIDA
DIPOSIT LEGAL N. L-264-1981
SEGONA EPOCA N.79 DESEMBRE 1986

INDEX

	PAGINA
PORTIC	1
NOTES I NOTÍCIES	4
A LA SENILITAT DE LA DRETA ESPANYOLA	8
JOSEP MARIA de SAGARRA	11
CÒMIC	16
L'ESCUT HERALDIC D'ARTESA	19
ENTRETENIMENTS	21
DARRERA DEL MIRALL (continuació)	23
TROBAR LA VIDA	25
QUÈ HI HA AL MUSEU	27
L'HUMOR EL TROBAREU A LES PÀGINES	10, 20 i 24

Els articles i opinions que apareixen a les planes de LA FEMOSA, reflecteixen únicament l'opinió de llurs signants.

AMB EL SUPORT DE LA GENERALITAT

NOTES I NOTÍCIES

Artesa no és un poble en el qual hi passin moltes coses, però amb tot, sempre hi ha algun esdeveniment que val la pena de recollir en aquest espai.

trobades de gent gran

Dels dies 26 al 29 de Novembre, es van celebrar a Artesa, al Saló d'Actes de Casa de la Vila, les primeres trobades de GENT GRAN organitzades per "Vida Creixent".

Des d'aquí voldríem subratllar l'encert (i al mateix temps felicitar els organitzadors) de pensar i potenciar aquestes trobades. Pensem que la gent gran necessita estímuls d'aquesta mena que els facin sortir de casa, trobar-se entre ells i compartir xerrades o altres activitats que els convidin a sortir de la monotonia.

Aquestes primeres Trobades de Gent Gran han estat un èxit d'organització i de participació, èxit que ha de ser l'estímul per a què, la Parròquia d'Artesa, pensi ja en organitzar més coses per a la gent gran.

festa dels «quintos»

L'últim dissabte de Novembre, els "quintos" del poble van fer la seva festa. Encara que ens planyem que s'hagi deixat, definitivament, la data del 28 de Desembre per a fer aquesta festa (data tan entranyable i tradicional a Artesa), felicitem als "Quintos" d'enguany per l'èxit tan notable que van aconse-

guir de participació, tant de forasters com de gent del poble.

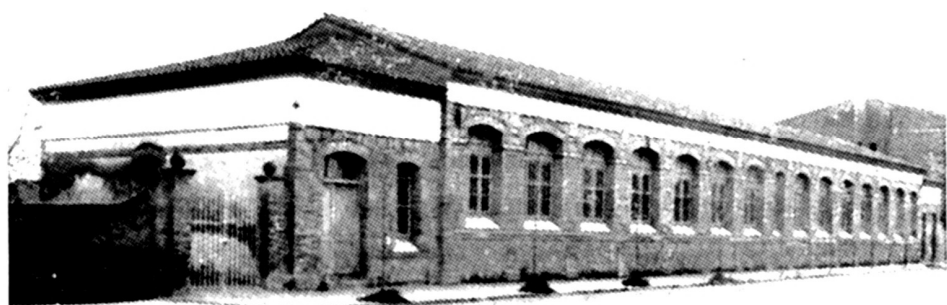
artesa del pla

Després d'alguns articles apareguts en aquestes pàgines en què es parlava de la necessitat de canviar el nom d'Artesa de Lleida pel d'Artesa del Pla, ens hem assabentat que a alguns artesencs els va fer tanta patxoca el nom que, a l'escriure cartes, posaven sempre Artesa del Pla al remitent. Aquesta mateixa gent, ara, ha començat a rebre correspondència on, a l'adreça, hi ha només el nom d'Artesa del Pla coma única referència del poble, i aquestes cartes han arribat sense cap retard.

les escoles d'artesa

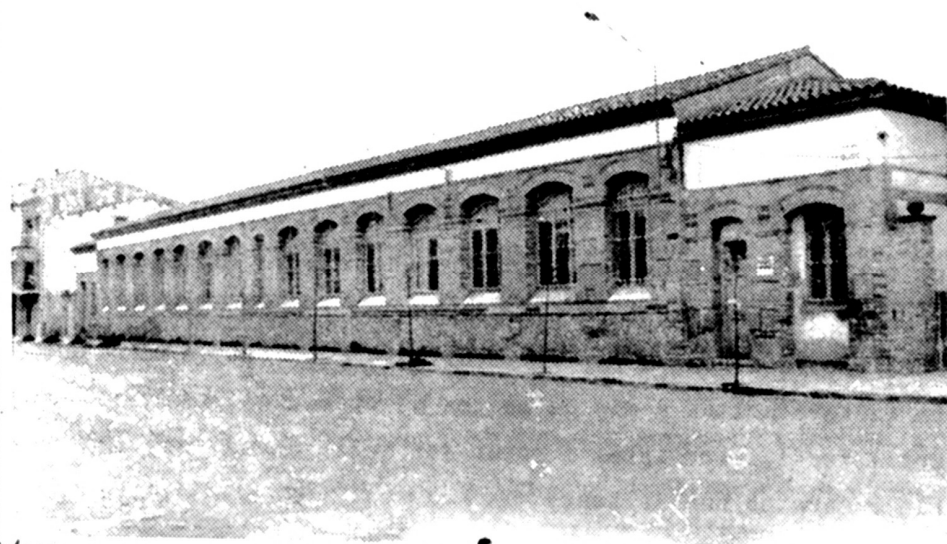
De cara en dins, a les escoles d'Artesa, s'hi ha fet importants reformes: D'una part s'ha posat un sostre més baix i de material aïllant, a les aules, per aprofitar més l'escalfor de la calefacció, també acabada d'instal·lar. S'han construït les sales del serveis (lavabos i sanitaris) i s'ha deixat tot preparat per aixecar (en una altra etapa) un altre pis per sobre la sala dels serveis i part del passadís, per a fer-hi oficines i sales de tuteries.

De cara en fora, el magnífic edifici de les escoles, ha estat restaurat. S'han rentat les pedres i totxos de cara- vista i s'han pintat portes, finestres i reixes. Tot plegat fa un goig que encanta, encara que hi manquen les rajoles de la sanefa que va de cap a cap de l'edifici. aquestes rajoles que ja en faltava moltes a més de moltes de trencades, es van treure per a fer-les fer*igual i posar-les totes noves. Pel que sembla encara no han arribat.

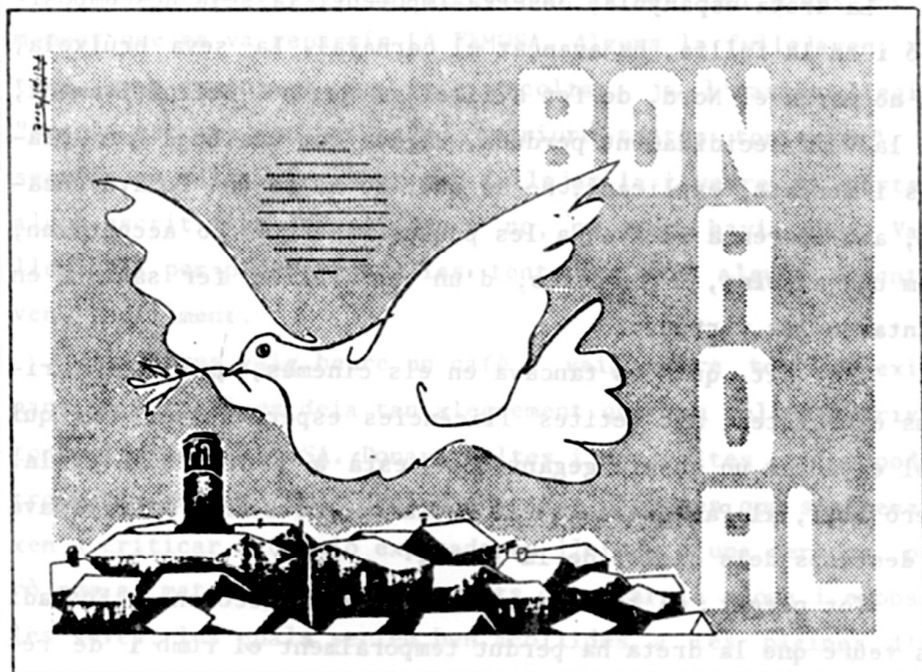
L'estructura de les escoles, és la construcció més important que hi ha a Artesa, després de l'Església. El projecte d'aquest edifici és del 1913, i encara que als anys cinquanta es va fer, entre altres modificacions, la teulada nova, no s'alterà en res la seva façana.

A les fotografies, l'edifici de les escoles, vist des dels seus extrems oposats, abans de la restauració d'ara.

felicitaçió de nadal

Com cada any, per aquestes dates, "La Femosa" ha editat una postal de Nadal per a que els artesnecs puguem felicitar, a les nostres amistats, amb una nadala pròpia i original.

fubol

Aquesta temporada, els equips del Club de Futbol d'Artesa marxen molt bé. Per això sol ja valdria la pena de dedicar-los hi un comentari. Per manca d'espai, però, ho deixarem pel mes entrant, ja que tenim la intenció de dedicar el màxim d'espai possible a parlar del futbol artesenc.

A LA SENILITAT DE LA DRETA ESPANYOLA

La dreta espanyola, observa impotent, la seva descomposició i en la follia, ha avançat el carnaval. La seva brúixola, ja no marca el Nord, de fet allí el va perdre definitivament, se la veia decididament perduda, vagava com una boja per places i mercats, explicant, no sé què, de no sé on. Donava encara, amb aparença altiva, a les poques mans que ho acceptaven, com una almoïna, estampetes, d'un que volien fer sant i en cantaven les virtuts.

I de nit, quan es tancava en els cinemes, practicava ritus exorcistes, amb petites llicències esperitistes, com qui vol espantar un enemic gegant, que està a punt d'aixafar-la. Però allí, al País Basc aquest Akelarre, no se hi deïa, anava a destemps dels cicles de la lluna.

Tot plegat, el tret fonamental de les eleccions a Euskadi és veure que la dreta ha perdut temporalment el rumb i de re-
truc el seu cap visible, el seu cap incontestable i resta orfe confosa, esmaperduda.

I ara, als senacles polítics, es fan travesses. Als despatxos d'influències de Madrid, es dibuixa apresuradament, el retrat-robot del nou Mesias, per encàrrec dels Senyors del Capitalisme, dels amos dels grans grups de pressió econòmics, per tal que siguin els, finalment, qui el moldegin amb fang, a la seva imatge i semblança, fent-lo dòcil amatent, i mereixedor de l'última benedicció, que la hi donarà, qui te llicència per a fer-ho.

El que no sabem tampoc, és com anirà habillada la seva figura, si serà de faccions dures i amb una imprompta inequívoca, com les que ja tenia, o bé, cal maquillar-la amb més suavitat, com us ho diria, més de centre. De fet la tria no és fàcil, perquè ben mirat, totes dues opcions, tenen la seva bona dosi de risc. Sense maquillatge, per a que vegi el seu triomf acomplert, s'hauria de produir el miracle que cerquen insistentment en la perifèria, en la seva peregrinació constant al Palau de la Generalitat. I clar, això, no és gens fàcil, sobretot, després de la solució donada al cas Banca Catalana, per paradoxal que sembli. I si per contra es disfressa de Centre, trobaran el "Copyright" de la marca, registrada a nom d'un novell Aristòcrata, Duc per més senyes, a qui el poble té pensat convertir en Moïsses, per a travessar el Mar Roig del Socialisme, cas que el Faraó "d'Al.andalús", els posi la panxa en perill.

Mentre tot això passa, la dreta més extrema, sense la brida que la frenava, torna a cavalcar desbocada, somiant camps de batalla, entrar a sac a la Moncloa i avançar les olimpíades, tot brandant l'espasa flamígera contra els infidels. No és gens bo, que la dreta estigui sola, sense estandard, perquè de seguit la imaginació d'alguns els fa convertir en Coto privat, allò que per dret no els pertany. Perquè, el fet més positiu, que el Líder que se n'ha anat, va aconseguir, és domar i fer acceptar el joc de la Democràcia a gent que no en tenien pas cap ganes.

Però aquest buit, no durarà, no us penseu. La Democràcia, al Països desenvolupats, necessita per a la seva estabilitat Política, una dreta civilitzada i una esquerra domesticada. I si la dreta no troba el seu líder, o bé es fa esperar més del compte l'home que l'ajudi a ficar la lluna en un cove, el Po-

der, tots els poders, exerciran el tutelatge sobre els orfres
que un dia, no fa gaire, passaven per ser una família nombrosa
i feliç.

Felip Domènech i Costafreda

HUMOR

JOSEP M. 25 ANYS DE SAGARRA DE LA SEVA MORT

En motiu dels primers vint-i-cinc anys de la mort d'aquest gran escriptor català que fou Josep Me de Sagarra (Barcelona 1894-1961), ens ha semblat bé de dedicar-li un espai de LA FEMOSA, tant per a recordar-lo com per a retre-li un senzill, però sentit homenatge.

Josep Me de Sagarra ha estat un dels escriptors més prolífics i populars que ha donat la literatura catalana dels últims temps. Va conrear, amb molt d'èxit, la poesia, la novel·la, el teatre, el periodisme; encara que allò que li donà més popularitat fou la poesia i el teatre. Al mateix temps traduï, al català, la Divina Comèdia i el teatre de Shakespeare.

Entre els llibres de poesia que publicà cal destacar: "Can-

Entre els llibres de poesia que publicà, cal destacar entre molts d'altres: "Cançons d'Abril a Novembre", "Cançons de taverna i d'obrit", "Cançons de rem i de vela", "El comte Arnau", "Rosa de cristall", "Ancores i estrelles". De la seva producció en el camp del teatre (que tocà tots els gèneres) podem destacar: La Lluïsa i la Ramoneta, Les llagrimes de l'Angelina, La rambla de les floristes, L'Hostal de la Glòria, El cafè de la Marina, L'hereu i la forastera, L'alcova vermella, La ferida lluminosa. El seu llibre de viatge, Entre l'equador i els tròpics (1938), assolí un èxit importantíssim.

Per a triar alguna mostra de la seva poesia, pensant en les properes festes de Nadal, hem extret, espigant aquí i allà una quans fragments de "El poema de Nadal", publicat el 1936.

EL POEMA DE NADAL

Aire d'aquesta nit!

¿Quina sentida de rosa

hi ha en l'aire que es posa

sobre el pols esfereït?

Ai, aire d'aquesta nit!

Dins la teva covardia

i en la gira del teu llit,

home nafrat de cada dia,

tremola el mot que el llavi no diria;

hi ha una estrella que anuncia

dins l'aire d'aquesta nit!

oooooooo

Una estrella!...

Perquè l'esclatxa que el cor veu,

i l'absoluta meravella

de la bellesa de la creu,

sols pot dir-la una estrella.

oooooooo

Malgrat el vestit impotent
i la misèria carnal,
malgrat el pensament
de màquina i d'esfalt,
jo et vull viva i lluent
estrella de Nadal,
esgarrinxant el blau del **firmament**

oooooooo

Jo, en aquell temps, pensava que el miracle
de l'àngel que anunciava el fill de Déu,
es feia lluminós, amb l'espectacle
de quatre pins aclaparats de neu.

oooooooo

I fulgurants de diamantina gebrats
em guarnien els somnis del capçal
els pastors de Betlem del meu pessebre,
quan venia la vetlla de Nadal.

oooooooo

-A Betlem me'n vull anar
vols venir, tu, rebadà?

-Vull esmorzar.

-El Messies elegit
ha nascut aquesta nit.

-Qui t'ho ha dit?

-Un arcàngell flamejant
pel cel ho va pregonant.

-No serà tant!...

oooooooooooo

No és que li manquin ulls per sentir el dia,
no és que li manqui llengua per cridar,
no és res d'això; la seva covardia
és només que va néixer rabadà!

oooooooooooo

I no em cansava de mirar
envernissat de pell i roba
aquell trosset de rabadà
que no volia anar a adorar
les figuretes de la cova,

oooooooooooo

Camí de la glòria, camí de la creu,
camí que puja i baixa i cansa,
on ens portes camí? La teva fi no es veu!
Si ens han posat l'esquetlla mansa,
tu limites l'audàcia del peu
amb l'espígol novell de l'esperança!...

oooooooooooo

Encara hi ha un nervi que riu
i el llavi esquerp es fa més viu
mentre el rampell del mal recula
i en mig la palla flamejant
l'alé del bou i de la muna
humitegen la pell de l'Infant!

oooooooooooo

i només, aquesta mica

de cançó, aquesta música
d'una Verge i un Infant
i un Fuster que la contempla,
té la força enlluernant
que no té tot l'or del temple;

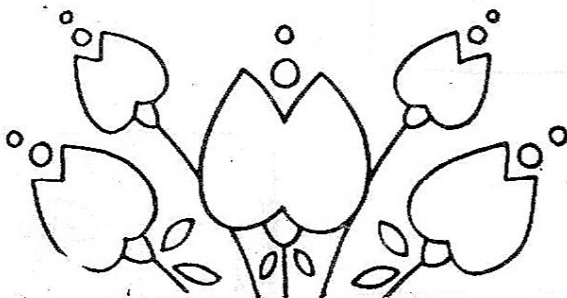
oooooooooooo

I sense saber per què
aquest plor viu i seré
tot l'esperit ens amara
i anem represent el to
de fa mil anys, de sempre i d'ara.
"Què li donarem al Noi de la Mare,
què li donarem que li sàpiga be?..."

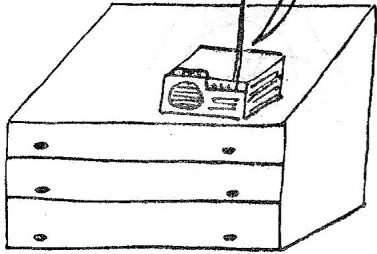
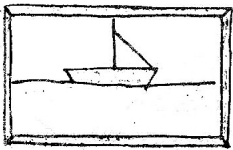
oooooooooooo

Precurem ser una mica criatures
amorosint el baladreig raspós,
i diguem: "Glòria a Déu en les altures"
amb aquell to que ho deien els pastors.

I si tot l'any la mesquinesa ens fibla,
i l'orgull de la nostra soledat,
almenys aquesta nit, fem el possible
per ser uns homes de bona voluntat!

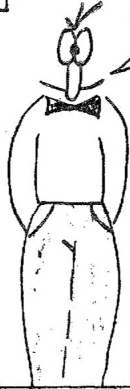

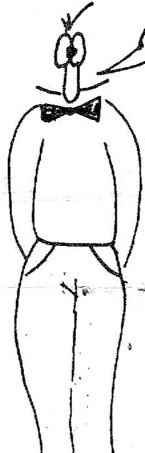
El proper dia 12 de març REFERENDUM OTAN

MARÇ 9

Ja s'apropa el dia i jo no sé que votar

12 MARÇ REFERENDUM OTAN

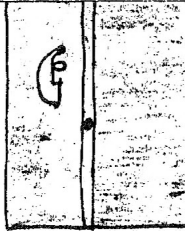
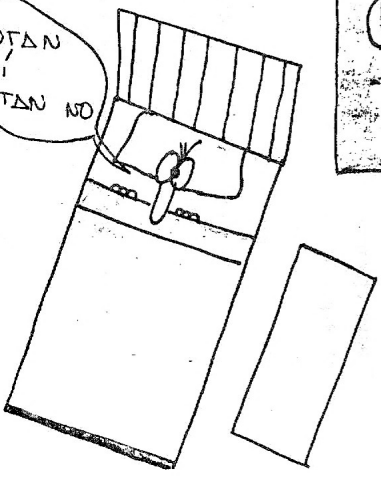

SÍ, ja ho sé. ja ho sé però, SÍ o NO?

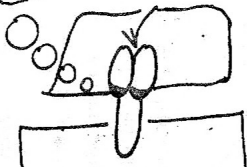

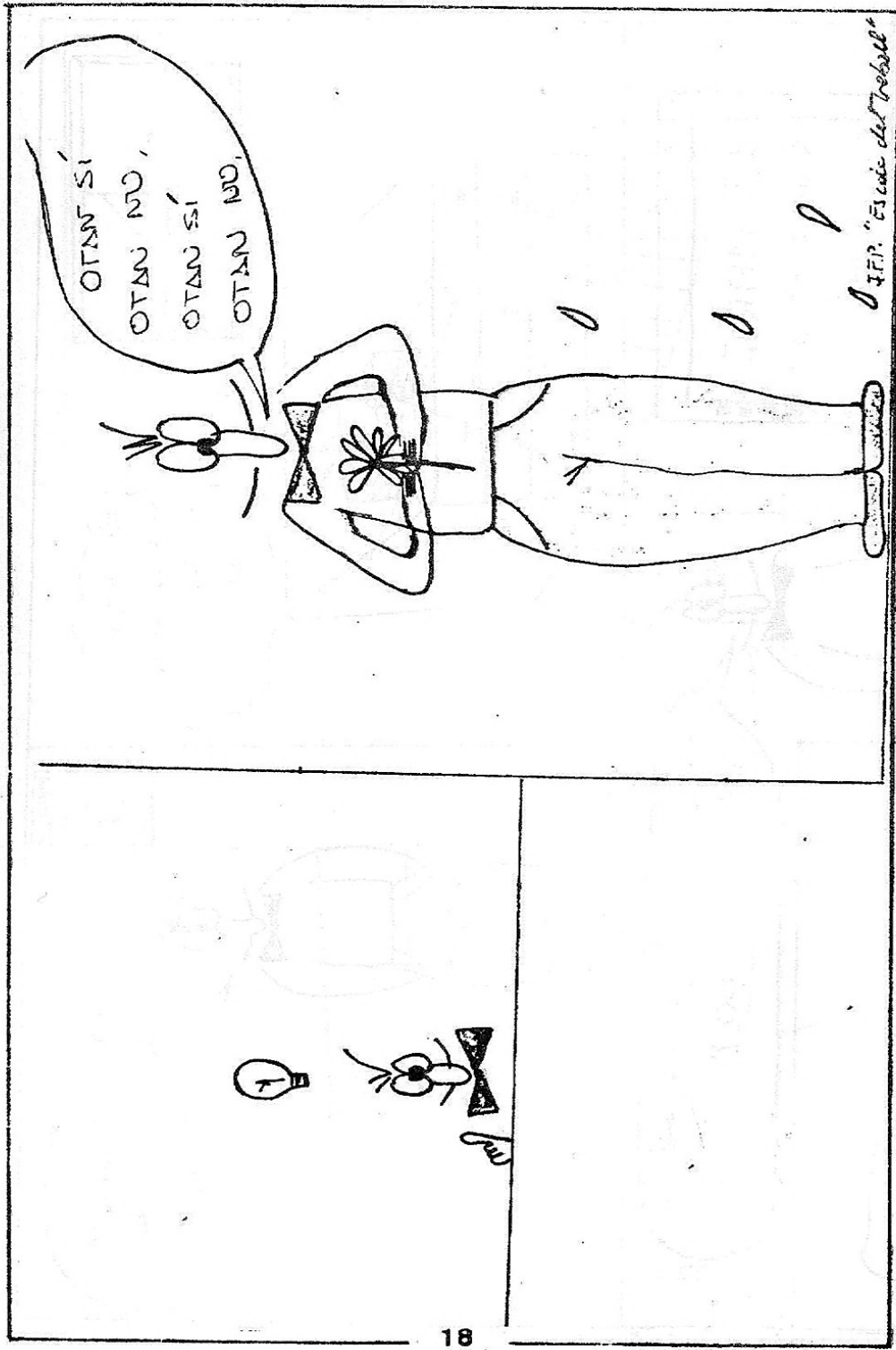
Ja m'ho pensaré

OTAN SÍ OTAN NO

OTAN SÍ OTAN NO OTAN SÍ...

OTAN SI
OTAN NO,
OTAN SI
OTAN NO,

J.F.P. "Escuela del Trabajo"

L'ESCUT HERÀLDIC D'ARTESA

(Una conversa amb Armand de Fluvià)

Ja fa uns quans anys, fullejant el llibre "Els Escuts Heràldics dels Municipis de Catalunya" de Manuel Bassa i Armengol, em vaig quedar sorprès davant un escut d'Artesa que no coneixia i que, després, nungú d'Artesa no me'n va saber donar raó. Anys més tard em vaig dedicar a escorcollar l'arxiu municipal de Casa de la Vila per a veure si hi trobava cap rastre d'aquell escut. Els resultats d'aquella investigació la vaig publicar en aquesta revista (vegeu LA FEMOSA, Març del 83). De fet no vaig aclarir res, ja que d'aquell escut, a l'arxiu municipal, no n'hi ha cap rastre, encara que sí que n'hi ha un que se li assembla, que el va usar el Consistóri entre els anys 1937 i 38; els altres, quatre o cinc més que es troben estampats en algun document, són ben diferents.

Fa poc, vaig tenir l'ocasió d'anar a parlar amb Armand de Fluvià, un dels heraldistes més acreditats de Catalunya. Em va rebre molt amablement i vam estar xerrant una bona estona.

Davant tota la informació que li vaig proporcionar dels diferents escuts d'Artesa emprats a Casa de la Vila, em va dir textualment:

"Semblà clar, doncs, que Artesa de Lleida no ha tingut mai escut heràldic. Tots aquests (i m'assenyalava els escuts que li ensenyava), són només "punys" dels diferents consistoris que han passat per l'Ajuntament; cadascun se l'ha fet al seu gust. Aquest altre (i m'assenyalava l'escut que surt al llibre més amunt esmentat), és un invent de l'autor del llibre

L'Armand de Fluvià, que és funcionari (assessor d'heràldica) de la Generalitat, va dir-me també que, si Artesa està interessada en tenir el seu escut heràldic (no un "puny" del

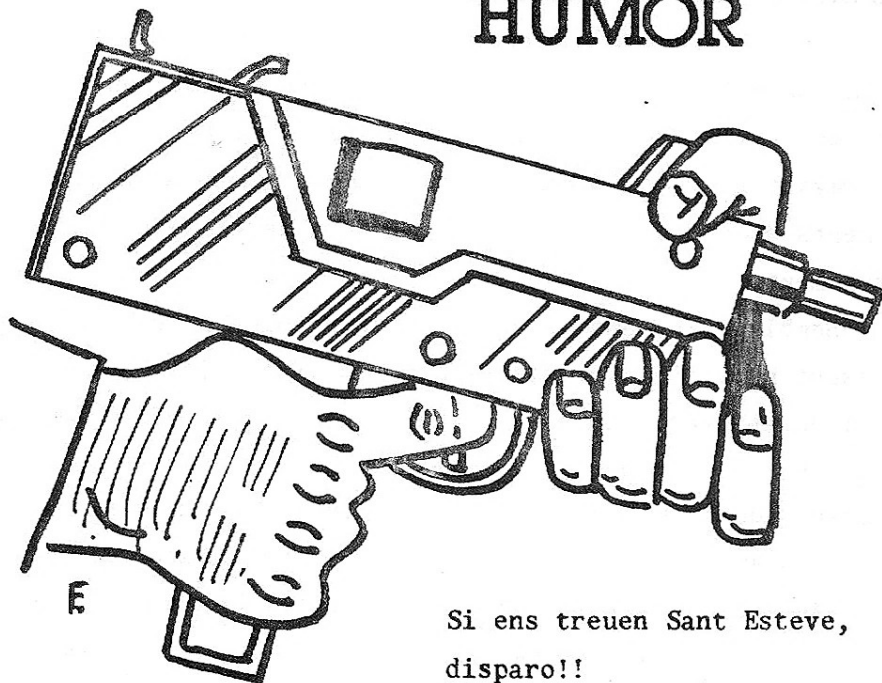
consistori) cal que l'Ajuntament, oficialment, ho sol·liciti al Departament de Governació de la Generalitat, i llavors, ells (el Departament d'heràldica de la Generalitat) amb l'assessorament de l'Institut d'Estudis Catalans faran els estudis pertinents de la història d'Artesa i dels resultats d'aquests estudis faran una proposta d'escut heràldic, i llavors ja ha de ser l'Ajuntament el que l'ha d'acceptar o no.

Diferents pobles, que jo sàpiga, han seguit aquests tràmits per a tenir l'escut heràldic del seu poble respectiu, perquè en el futur sigui el símbol diferenciador del seu poble lluny de les modes o dels gustos de cada consistori.

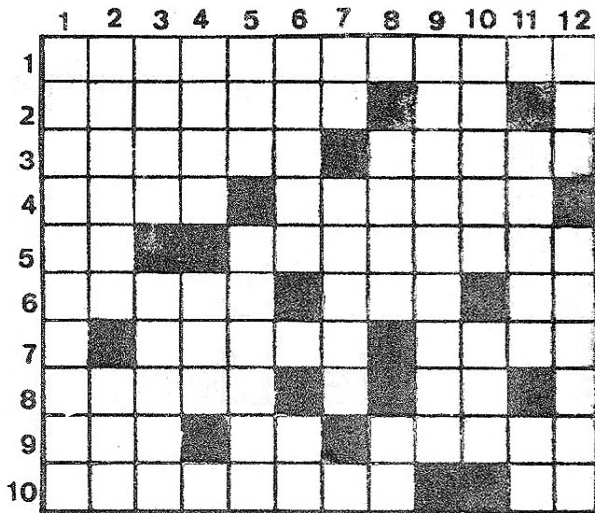
L'Ajuntament, doncs, té la paraula per què el nostre poble tingui, també, l'escut heràldic propi.

A. Costafreda

HUMOR

Si ens treuen Sant Esteve,
disparo!!

Mots
Encreuat

HORITZONTALS

1- Acció d'abandonar o d'abandonar-se. 2- Regió escandinava. Al revés, femení de EN. Vocal. 3- Evitar. Al revés, digues alguna cosa. 4- Municipi _____. Separar una cosa de les altres. 5- Consonant. Art de dissecar o separar les parts d'un animal, per descobrir llur estructura. 6- Natural d'Issona. Al revés, consideració que indueix a alguna pregunta. Sis cents. 7- Vocal. Que té poc greix o teixit adipós. Adjectiu relatiu precedit sempre de l'article definit. 8- Cert planeta. Vocal feble. Dues vocals més. I una altra vocal. 9- Déu dels vents. Vocals fortes. Gran munió d'animals petits, generalment insectes. 10- Al revés, plural, baluard d'un recinte fortificat. Al revés, carta que té el número u.

VERTICALS

1- Cert grup de illes. 2- bales petites. Al revés, personatge bíblic. 3- Al revés, òliva. Forma del verb omplir. 4- Documental cinematogràfic de l'època franquista. Nascut. En la numeració romana numero u. 5- Document Nacional d'Identitat. Ploguda forta. 6- Percebran amb el sentit de l'oïda. Consonant. Mamífer carnisser plantígrade. 7- Forma secundària dels prefixos a i ana, al revés. Totes les vocals; i ara la primera. 8- Primera lletra de l'alfabet. Que és d'una alçària considerable. Al revés, nom de consonant. 9- Natural d'una certa illa de les Balears. 10- Al revés, riu europeu. Aquesta paraula re-

petida equivaldria a dir poc a poc. 11- Consonant. Seca, estè- ril. Cara del dau marcat amb un punt. 12- Acció de menjar o beure en gran quantitat. Fa aclamacions.

P	A	S	T	O	R	E	T	S	M
E	X	I	P	I	K	R	E	O	O
S	O	A	G	R	I	U	T	B	S
S	C	I	M	O	N	O	Y	R	C
E	N	C	A	P	R	H	N	E	A
B	E	R	B	R	A	I	I	T	T
R	U	L	O	S	S	N	Y	A	E
E	L	T	R	O	N	C	Y	U	L
N	A	D	A	L	E	S	Q	L	L
I	N	D	I	O	T	H	R	A	V

Sopa de Lletres

Cercant dins d'aquests requadre, en totes les direccions, hi prodreu trobar el nom de 12 coses que es fan o són presents al nostre Nadal.

SOLUCIONS

mots encruats

sopa de lletres

- 12- Típ. Aclama.
 10- Marne. Kau. 11- N. Arida. As.
 u. A. 8- A. Alta. Be. 9- Mallorca.
 I. Alguat. 6- Cítran. R. 7- Na. Jaec
 Xupa. Cmplo. 4- Nodo. Nat. I. 5- DN
 1- Aleutianes. 2- Balins. Noé. 3-
 Sa.
- VERTICALS
- 1- Abandonament. 2- Laponia. An. I.
 3- Ejudir. Parla. 4- Uixó. Alliar.
 5- Tn. Anatomia. 6- Isoni. Raó. Dc.
 7- A. Magre. Qual. 8- Neptú. U. Ua.
 A. 8- Eol. Ao. Fixam. 10- Bastions.

HORITZONTALS

V	A	I	N	D	I	O	T	H	R
L	A	D	A	L	E	S	Q	L	L
T	L	T	R	O	N	C	Y	U	L
E	U	L	O	S	S	N	Y	A	E
T	E	R	B	R	A	I	I	T	T
A	N	C	A	P	R	H	N	E	A
R	C	I	M	O	N	O	Y	R	C
S	O	A	G	R	I	U	T	B	S
O	E	X	I	P	I	K	R	E	O
S	M	A	S	T	O	R	E	T	S

DARRERA DEL MIRALL

CONTINUACIÓ

*****

Manuel Esquerda publicava la seva història per entregues mensuals, a la revista del poble; no sabia ben bé perquè ho feia, doncs sabia amb certesa que gairebé ningú no la llegia. Per què doncs aquella insistència en continuar quelcom que satisfedia a tan poca gent? Cal preguntar-se doncs, un cop més, després que ho hagin fet tants inutilment, sense trobar cap mena de resposta, sobre quina és la finalitat real de la literatura. El per què del fet que una persona agafi un bolígraf i vagi filant pensaments, ordenant-los o desordenant-los. Si quasi ningú no llegia la seva història, quin sentit tenia doncs? Manuel en realitat escrivia per a ell mateix, potser per explicar, per explicar-se el reiterat fracàs en què s'havia convertit per a ell la vida. Fracàs? El fracàs existeix en la mesura que un desig no s'ha acomplert. De l'encís al desencant, qui no ha vist mai passar de llarg un somni? Qui no ha sentit mai la vida com un reflex deformat d'un somni? I aquell nen que hauríem pogut ser, s'ha anat quedant cada cop més lluny, projectant tantes hores que no han servit de res. Aquell nen on s'afirmaren i es negaren els primers desigs s'estava morint, sinó era ja mort dins l'ànim d'en Manuel, dins les llunyanes flassades dels seus sons més profunds.

Tant sovint tanquem els ulls, recercant obstinadament entre la boira del temps, moments que ja no ens pertanyen, com obstinats estrangers de tots els llocs, que anhelan retrobar

allò que mor. La vida, una abstracció de somnis i vigílies, de fantasies i realitats que volem sentir unitàriament, homogèniament dins una mateixa seqüència, per tal de saber que existim, de saber que som quelcom i estem en algun lloc, que seguim essent quelcom malgrat canviï el decorat entorn nostre; assegurar-nos invariablement, que som qui som, però que som? Cadascú busca estratègies per anar despistant el pas del temps. Perquè si ho pensem bé, existim en percebre la seqüència canviant de la nostra vida, cada moment present és la punteta d'un icerberg enfonsat en la memòria, i tot depèn del que hi ha allí grabat.

Què volia explicar en Manuel en totes aquelles ratlles? Tal vegada mil imatges d'una realitat inicial que ja no existia, mil imatges que recorren el fals intint que formen dos miralls de front -passat i futur- com en percebre la llum d'una estrella que ja s'ha apagat. És la vida el que queda entre somni i somni?.

CONTINUARA

1986
ANY INTERNACIONAL DE LA PAU

TROBAR

LA VIDA

Fa uns quans dies em vaig trobar al bar Can Manos en el moment que es va repartir LA FEMOSA. Alguns la fullejaven, altres, pel comentari que vaig escoltar, ja l'havien llegit: "Sembla estrany con es poden escriure tantes tonteries". De seguida em vaig interessar per fullejar-la i veure si portava algun escrit d'en Jomaes. Doncs no, no n'hi havia cap. Vaig llegir-la per poder trobar les tonteries que alguns comentaven. Inutilment.

Aleshores vaig beure un cafè i vaig seure tot reflexionant el per què es deia tan alegrement que tan sols s'escrivia tonteries a LA FEMOSA. Donava voltes i més voltes per a poder trobar la solució i l'ideal d'aquestes persones que s'atreveixen a criticar l'opinió exposada en lletres d'una persona, però que al mateix temps són covarts d'agafar la ploma i exposar les seves, les quals serien ben acollides a les pàgines d'aquesta revista, per a mi, cultural.

A l'últim punt concret que em va portar aquesta llarga reflexió, és ni més ni menys a pensar que, aquests senyors es creuen que han vingut al món sols per buscar-se la vida, com vulgarment es diu, i que aquesta no passa per perdre el temps escrivint en una revisteta com LA FEMOSA!

Per a aquests senyors, en llevar-se del llit pel matí sols tenen un abjectiu i que no és altre que els "calers". Sols somien si les pomes o les peres puguen o baixen de preu. Malaïts diners!. No es volen adonar quem com més s'omplen les

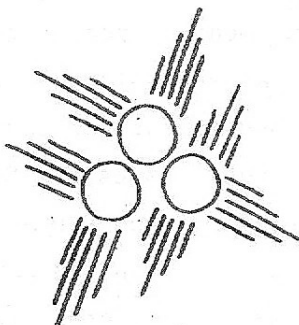
butxaques, més se'ls buida l'ànima, el cervell, la personalitat.

Aquests senyors, suposo que quan ja tindran el cor cansat i vell s'adonaran que no sols dóna vida el pensar amb la pela, que també és vida, i meravellosa, l'escriure, l'escoltar música, pintar el sol quan surt, beure un cafè a Cal Manos. L'únic que, de tot això, se n'adonaran ja massa tard.

I per acabar, i si els pot servir d'alguna cosa, aquests senyors els hi vull dir (encara que diguin que tot això sols són tonteries) que, un servidor no se exactament per què he vingut a aquesta vida, però que sí que tinc clar, és que no estic ací per a menjar, dormir i pensar, només, com guanyar diners, sinó que molt sovint acostumo a mirar-me dins de mi mateix, perquè no em calgui dir que els altres escriuen tonteries.

Per tant, segurament, que el dia que els caigui la bena, els caurà també la ignorància. Llavors, quan això arribi, tots podrem escriure, escoltar música, pintar un quadre, beure un cafè i d'altres coses que ens omprin la vida. Llavors, aquests senyors, no caldrà que pensin quan valen les pomes per buscar-se la vida, perquè llavors, de veritat, ja l'hauran trobada.

Jomaes

QUÈ HI HA AL MUSEU D'ARTESA?

El "Museu, Local, Arqueològic" d'Artesa, exposa a les seves vitrines un conjunt importantíssim de materials arqueològics que moltes vegades passen desapercibuts pels artesencs i altres visitants, degut, per un costat, a la falta d'interès del mateix visitant del Museu i també, i sobretot, a la falta d'informació o d'alguna guia que ajudés a ser més entenedors els materials que s'hi exposen.

Es ben veritat que un seguit de pedres més o menys ben col·locades a les vitrines són un testimoni molt fred d'allò que representen i difícilment comunicaran, al visitant no entés en arqueologia, cap més informació que l'estètica de la seva distribució o les línies de les seves formes.

Es doncs amb la intenció d'apropar el Museu a tots els artesencs, que hem pensat escriure un seguit d'articles que expliquin tot allò que es pot veure al "Museu, Local, Arqueològic" d'Artesa. Pensem que, des de LA FEMOSA podem fer arribar, a tothom, una informació vàlida per a fer del Museu (ara tant fred i allunyat dels artesencs) una eina didàctica, entenedora i ensems un instrument de cultura que de cap manera hem de desaprofitar.

Hem pensat fer, doncs, un recorregut per tot el Museu, explicant d'una manera curta, però el més precisa possible, l'evolució de tota la cultura humana mitjançant els testimonis materials (útils de pedra, ceràmica, ferro etc.) que ens han deixat a través del temps, començant per les cultures més an-

tigues tot anant-nos apropant cap a la nostra era.

EL PALEOLÍTIC INFERIOR

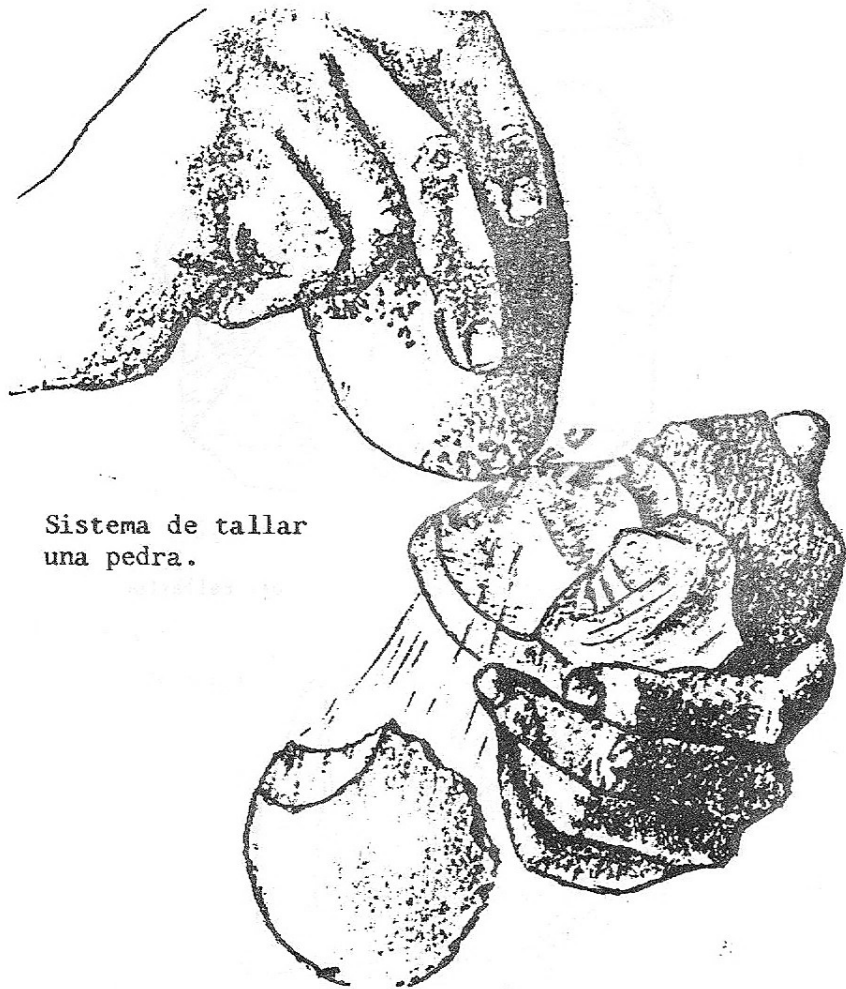
Amb el nom de Paleolític (pedra vella) coneixem l'etapa més llarga de la "història" de la humanitat. Cronològicament va, dels orígens de l'ésser humà (fa milions d'anys) fins a l'invent de l'agricultura i la ramaderia. aquesta etapa, per a fer més fàcil l'estudi de les diferents cultures que s'hi desenrotllen, es divideix en tres parts: Paleolític Inferior, Paleolític Mitjà i Paleolític Superior. Avui i per encetar aquest tema, parlarem del Paleolític Inferior que s'allarga des dels temps més reculats fins, aproximadament, fa cent mil anys:

Ningú sap del cert quan el primer ésser intel·ligent, l'"homo erectus" (Pitecantropus) va arribar per primera vegada a les nostres comarques. Els vestigis més antics que s'han trobat als Països Catalans, van apareixer a la cova de l'Aragó a Talteüll (Catalunya Nord) i que, datats amb medis científics se'ls dona una antiguitat d'uns quatre cents mil (400.000) anys.

Aquesta gent que ja coneixia el foc, vivien de la caça, la pesca i de tot allò que podien arrebregar (fruites, caragols etc), els seus instruments de cacera i eines per a diferents usos, les feien de pedra (encara que segurament també utilitzaven la fusta i els ossos d'animals, però que, aquests elements, poques vegades s'han conservat fins als nostres dies). A la nostra comarca, per a fer les seves eines, empraven codines o palets de riu que, el Segre sempre ha arrossegat amb abundor fins aquí a la plana.

Del Paleolític Inferior, al Museu d'Artesa, hi ha una vitrina (la primera en entrar) que exposa instruments d'aquesta

època, als quals se'ls pot donar una antiguitat de més de cent cinquanta mil (150.000) anys. Si mirem aquestes eines i pensem en la seva antiguitat, entendrem perquè són tant rudimentàries; aquells éssers humans quan havien de fer-se una eina, triaven la pedra més escaient per l'ús que volien fer-ne; un cop triada, l'escantellaven pel lloc que volien amb uns quants cops donats amb traça amb una altra pedra, d'aquesta manera la co-

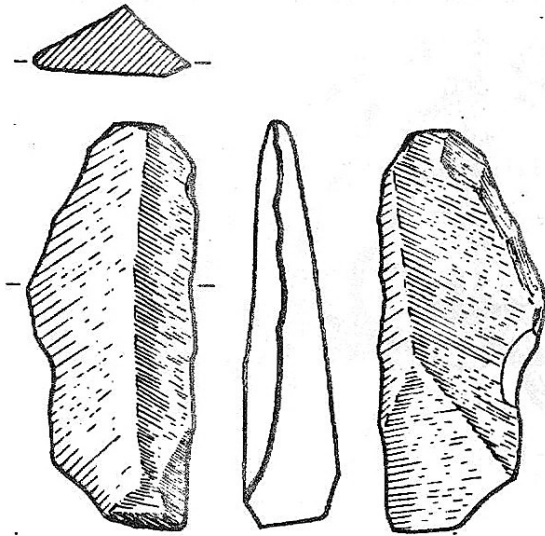

Sistema de tallar una pedra.

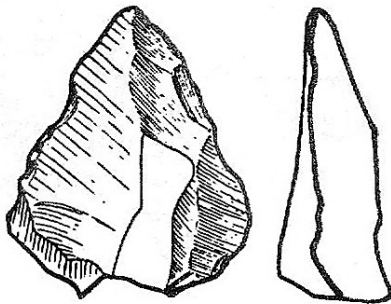
dina quedava escantellada amb uns caires vius i punxencs que igual podien fer servir d'arma com d'eina per esquarterar els

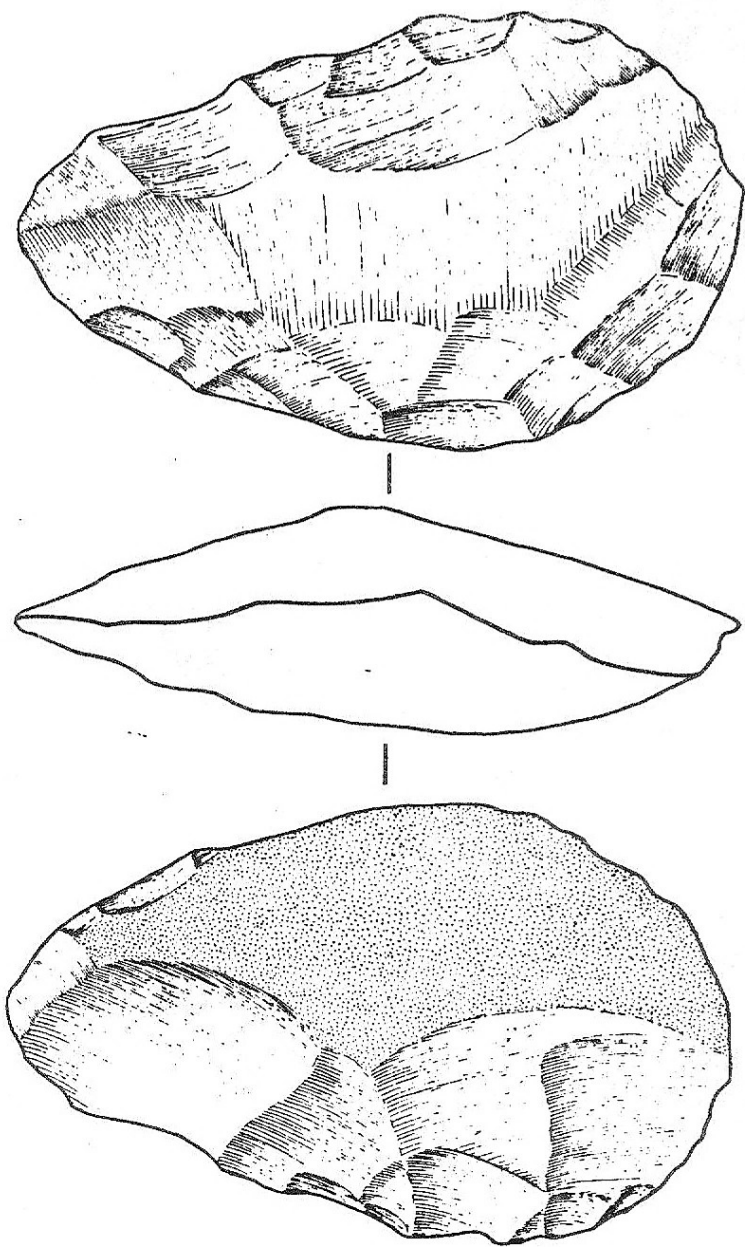
animals caçats.

Les pedres escantellades, de diferents formes i tamanys, que podem veure en aquesta vitrina, han estat trabades al Clot del Ballester (terme d'Artesa) que, ara per ara, és el jaciment, d'aquesta època, més imortant que es coneix a les comarques de Ponent.

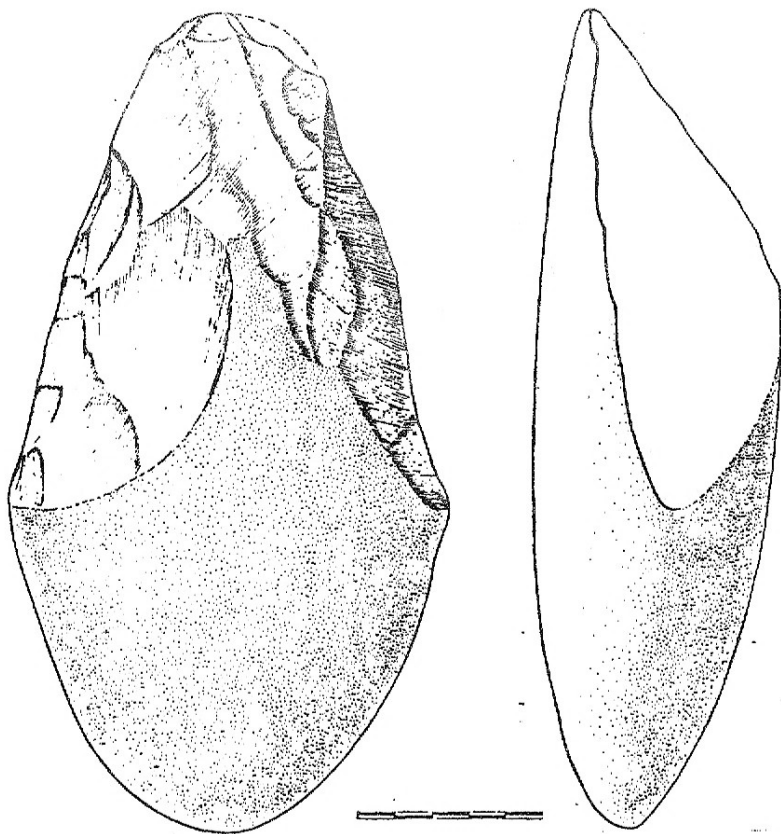

Pedres petites, escantellades, del Clot del Ballester.

Bifacial o codina escantellada pels dos cantons (vista també de costat) que s'exposa al Museu d'Artesa. El seu tamany és una mica més gros que el dibuix.

Codina escantellada per una sola cara, vista també de costat (molt reduïda)

La importància, doncs, dels materials d'aquesta vitrina del Museu d'Artesa, és la de donar informació de la mena d'instruments que utilitzaven els homes primitius, i al mateix temps, la de demostrar mitjançant aquests estrits, la seva existència, en un temps tant reculat, a les nostres latituds.

A.C.

(Els dibuixos de les pedres del Museu, són d'Artoni llussà)

